

ਤੀਜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ

ਪੰਜਾਬੀ ਦਰਸ਼ਨ, ਸਮਾਜੀ, ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਮਾਲੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੈਮੀਨਾਰ-ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮੁਸ਼ਾਇਰਾ

ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਮੰਚ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਡਾ: ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਡਾ: ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ, ਡਾ: ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ: ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ। (ਸੱਜੇ) ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ 'ਚ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ, ਸਰਦਾਰ ਪੰਛੀ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਹਸਨਪੁਰੀ, ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ, ਪ੍ਰੋ: ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ। ਤਸਵੀਰਾਂ : ਆਰ. ਐਨ. ਸਿੰਘ

ਜਲੰਧਰ, 17 ਫਰਵਰੀ (ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ)–‘ਪੰਜਾਬੀ ਦਰਸ਼ਨ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਤੱਤ ਨਿਚੋੜ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਰਿਗਵੇਦ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਣਿਨੀ ਵਰਗੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਇਸ ਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।’ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਅੱਜ ਇਥੇ ਤੀਜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਡਾ: ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਏ ਇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਡਾ: ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਡਾ: ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ ਅਤੇ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਰਚੇ ਪੜ੍ਹੇ। ਡਾ: ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਲੱਭਦਿਆਂ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਢ ਰਿਗਵੇਦ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅਹਿਮ ਮੁੱਦਿਆਂ ਜਗਤ, ਮਾਇਆ, ਗਿਆਨ, ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਉਤਪਤੀ, ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਹੱਕ ਤੇ ਫਰਜ਼, ਕਾਲ ਤੇ ਸਮਾਂ, ਜੰਗ ਤੇ ਅਮਨ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਪੰਜਾਬੀ ਫਲਸਫੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਡਾ: ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਰਚੇ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਦਸ਼ਾ’ ਵਿਚ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਨ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਿੱਥੇ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਖਿੱਤੇ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੀਵਨ ਹਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਦਾ ਆਧਾਰ ਮੰਨਦਿਆਂ ਅੱਜ ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ ਦੇ ਦੌਰ ਵੱਲੋਂ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੜੱਪਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਖਤਰਨਾਕ ਦੱਸਦਿਆਂ ਇਸ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਕਸਿਤ ਕੌਮੀ ਮੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਰਚੇ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਦਰਸ਼ਨ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਪਈ?’ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇਨਕਲਾਬ ਨਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬ ਆਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੜ ਸਮਾਏਦਾਰ ਰਾਹਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਪੈਣ ਕਾਰਨ ਜਦੋਂ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉੱਠਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਤਾਂ ਕੁਝ ਸਿਆਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਮਝ ਪਈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਕੌਮੀ ਦਰਸ਼ਨ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਬੋਲੀ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਸਾਮਰਾਜੀ ਖਪਤਕਾਰੀ ਆਧਾਰਿਤ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਦੀ ਥਾਂ ਜੇ ਅਸੀਂ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਇਕਸੁਰ ਸਹਿਜ ਸਰਬਪੱਖੀ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਸਿਰਜਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਸਾਨੂੰ ਰਾਹ ਵਿਖਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਡਾ: ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪਸਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਕੌਮੀਅਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਜੀਵਨ ਮੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਨਿੱਕੇ ਤੋਂ ਨਿੱਕੇ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਡਾ: ਰੋਣਕੀ ਰਾਮ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੱਲ੍ਹੀ, ਡਾ: ਐਸ.

ਐਨ. ਸੇਵਕ, ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ: ਐਸ. ਐਲ. ਵਿਰਦੀ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਹੋੜੂ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਪ੍ਰੋ: ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੁੱਟਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਬੁੱਟਰ ਨੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ। ਡਾ: ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਭਾਸ਼ਣ ਅਤੇ ਵਿਦਵਤਾਪੂਰਨ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਵਾਇਆ ਕਿ ਰਿਗਵੇਦ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਲਿਖਿਆ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਗੋਂ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਿਗਵੇਦ ਪਾਣਿਨੀ ਦੇ ਅਸ਼ਟ ਅਧਿਆਏ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਕੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਸਮੋਇਆ। ਅੱਜ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਡਾ: ਮਨਜੂਰ ਈਜ਼ਾਜ਼ ਨੇ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਡਾ: ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੌਲੀ ਅਤੇ ਜਨਮੇਜਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਦਸ਼ਾ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ, ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਕੰਪਿਊਟਰੀਕਰਨ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਈ ਔਕੜਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਅੱਜ ਡਾ: ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਚੇ ਬਾਰੇ ਭਖਵੀਂ ਬਹਿਸ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਕਈ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਹੀਣ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕਾਫੀ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਹੋਇਆ। ਕੁਝ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸੁਣੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਾਮਵਰ ਸ਼ਾਇਰ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ, ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ, ਸੁਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂਰ, ਉਲਫਤ ਬਾਜਵਾ, ਡੀ. ਆਰ. ਧਵਨ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਹਸਨਪੁਰੀ, ਸਰਦਾਰ ਪੰਛੀ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਕਾਨਾ ਸਿੰਘ, ਡਾ: ਲਖਵਿੰਦਰ ਜੌਹਲ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ, ਸੁਲੱਖਣ ਮੀਤ, ਤ੍ਰੈਲੋਚਨ ਲੋਚੀ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੁੰਨੜ, ਤਾਰਨ ਗੁਜਰਾਲ, ਜੀਵਨ ਰਾਮਪੁਰ, ਸੰਤ ਸੰਧੂ, ਹਰਵਿੰਦਰ, ਦਲਬੀਰ ਕੌਰ, ਸੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਡਾ: ਉਮਿੰਦਰ ਜੌਹਲ, ਜਗਵਿੰਦਰ ਜੋਧਾ, ਗੁਰਚਰਨ ਕੋਛੜ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਮਾਹਲ, ਸੁਖਵੰਤ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ।